

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Halina Kiriło

w sprawie z wniosku M.B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [...]
o prawo do renty rodzinnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 kwietnia 2017 r.,
zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 15 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa .../16,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 15 grudnia 2016 r. odrzucił skargę kasacyjną ubezpieczonej M.B. wniesioną od wyroku tego Sądu z dnia 20 lipca 2016 r.

W uzasadnieniu wskazano, że wyrokiem z dnia 20 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...], na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [...] od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 2 grudnia 2015 r., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonej od decyzji organu rentowego z dnia 21 maja 2015 r.

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi wnioskodawczym w dniu 13 września 2016 r.

Skarga kasacyjna od wyroku Sądu drugiej instancji w dniu 7 listopada 2016 r. została nadana na adres Sądu Najwyższego w Warszawie. Sąd Najwyższy przekazał ją Sądowi Apelacyjnemu w [...] w dniu 18 listopada 2016 r. i tę datę uznał Sąd za datę wniesienia skargi kasacyjnej. W konsekwencji Sąd uznał, że skarga kasacyjna została wniesiona z przekroczeniem ustawowego terminu, gdyż od 13 września 2016 r. biegł dwumiesięczny termin do wniesienia skargi kasacyjnej i skończył się on z upływem 13 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny, przywołując orzecznictwo Sądu Najwyższego, wyjaśnił, że w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej bezpośrednio do Sądu Najwyższego, tj. wbrew dyspozycji art. 398⁵ § 1 k.p.c., zgodnie z którym skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, za datę wpływu skargi kasacyjnej należy uznać datę, w której Sąd Najwyższy przesłał ją Sądowi drugiej instancji.

Powódka zaskarżyła to postanowienie zażaleniem w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398³ § 1 k.p.c. w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, przez błędną ich wykładnię i przyjęcie, że w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej bezpośrednio do Sądu Najwyższego za datę wpływu skargi kasacyjnej należy uznać datę, w której Sąd Najwyższy przesłał ją Sądowi drugiej instancji, a nie datę wpływu skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego, co stoi w sprzeczności z zasadą równego traktowania z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i co miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem skutkowało odrzuceniem skargi kasacyjnej; art. 200 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 398⁵ § 1 k.p.c., przez błędną ich wykładnię i przyjęcie, że w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej bezpośrednio do Sądu Najwyższego za datę wpływu skargi kasacyjnej należy uznać datę, w której Sąd Najwyższy przesłał ją sądowi drugiej instancji, tymczasem w przypadku, gdy skarga kasacyjna złożona zostanie do sądu niewłaściwego z zachowaniem terminu określonego w art. 398³ § 1 k.p.c., a sąd ten przekaże ją do sądu właściwego, wówczas skargę kasacyjną uznać należy za wniesioną z zachowaniem terminu - co miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem skutkowało odrzuceniem skargi kasacyjnej; tj. art. 200 § 3 k.p.c., przez jego niezastosowanie i uznanie wbrew treści art. 200 § 3 k.p.c., że czynność dokonana w sądzie niewłaściwym w postaci wniesienia skargi kasacyjnej nie pozostaje w mocy - co miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem skutkowało

odrzućeniem skargi kasacyjnej; art. 130 § 1 i 3 k.p.c., przez ich niezastosowanie i uznanie, że wniesienie skargi kasacyjnej omyłkowo bezpośrednio do Sądu Najwyższego, a nie Sądu drugiej instancji, nie stanowi oczywistych niedokładności w rozumieniu przepisu z art. 130 § 1 k.p.c., co powinno skutkować rozpoznaniem skargi kasacyjnej w trybie właściwym i wywoływać skutki od chwili wniesienia skargi kasacyjnej, pomimo że w treści skargi kasacyjnej wskazano, że skarga kasacyjna kierowana jest do Sądu Najwyższego w Warszawie za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w [...], a jedynie omyłkowo zaadresowano kopertę z przesyłką, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem skutkowało odrzućeniem skargi kasacyjnej.

W uzasadnieniu podniesiono, że w treści skargi kasacyjnej prawidłowo wskazano, że jest ona kierowana do Sądu Najwyższego w Warszawie za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w [...], a zatem zamiarem pełnomocnika powódki było wniesienie skargi kasacyjnej bezpośrednio do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, a nie do Sądu Najwyższego. Powyższe wskazuje na to, że skarga kasacyjna wniesiona została do Sądu Najwyższego omyłkowo, co było wynikiem oczywistej omyłki pracownika sekretariatu Kancelarii prowadzonej przez pełnomocnika powódki. Powyższe potwierdza, że zaadresowanie przesyłki pocztowej ze skargą kasacyjną na adres Sądu Najwyższego stanowi oczywistą niedokładność w rozumieniu przepisu z art. 130 § 1 k.p.c. niestanowiącą przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania skargi kasacyjnej w trybie właściwym.

Wskazano także, że skarga kasacyjna w niniejszej sprawie może zostać przekazana sądowi właściwemu przy zastosowaniu art. 200 § 1 k.p.c. jako przekazanie sprawy skierowanej do sądu niewłaściwego sądowi właściwemu. Jeżeli skarga kasacyjna została przekazana Sądowi drugiej instancji, przy zastosowaniu art. 200 § 1 k.p.c., to zastosowanie winien znaleźć również przepis z art. 200 § 3 k.p.c., zgodnie z którym w mocy pozostają czynności dokonane przed sądem niewłaściwym. W konsekwencji, w mocy utrzymana winna zostać czynność wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego jako sądu niewłaściwego. Jeżeli zatem skarga kasacyjna przekazana została przez Sąd Najwyższy do Sądu Apelacyjnego w [...] przy zastosowaniu art. 200 § 1 k.p.c., to wywołuje skutek od

chwili wniesienia do Sądu Najwyższego, a nie przekazania do Sądu Apelacyjnego w [...]. Wówczas zachowany pozostaje termin do jej wniesienia.

Za błędne uznano stanowisko Sądu drugiej instancji, jakoby w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej bezpośrednio do Sądu Najwyższego, tj. wbrew dyspozycji art. 398³ § 1 k.p.c., za datę wpływu skargi kasacyjnej należało uznawać datę, w której Sąd Najwyższy przesłał ją Sądowi drugiej instancji, a nie datę wniesienia skargi kasacyjnej przez pełnomocnika powódki do Sądu Najwyższego. Niezależnie bowiem od tego, czy podstawę przekazania skargi kasacyjnej do sądu właściwego stanowi art. 130 § 1 k.p.c. czy też art. 200 § 1 k.p.c., skarga kasacyjna złożona w niniejszej sprawie wywołuje skutek od chwili jej nadania do Sądu Najwyższego, co w świetle nadania przesyłki w dniu 7 listopada 2016 r. powoduje złożenie skargi kasacyjnej w terminie, o którym mowa w art. 398³ § 1 k.p.c.

Wskazano, że strona nie może ponosić ujemnych konsekwencji „przetrzymania” środka odwoławczego, jakim jest skarga kasacyjna w Sądzie Najwyższym. Przyjmowanie przy tym, że datę wpływu skargi kasacyjnej stanowi data przekazania skargi sądowi właściwemu, a nie data wpływu do sądu niewłaściwego stoi w sprzeczności z zasadą równego traktowania wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Od tego bowiem, w jakiej dacie Sąd Najwyższy skargę kasacyjną wniesioną bezpośrednio do niego przekaże właściwemu sądowi drugiej instancji, zależeć będzie, czy skarga zostanie odrzucona z powodu przekroczenia terminu czy też nie. Obywatele, którzy znajdą się w takiej samej sytuacji, tj. sytuacji, w której pełnomocnik wnosi skargę kasacyjną bezpośrednio do Sądu Najwyższego, a nie sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie w zależności od daty przekazania skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy sądowi właściwemu, traktowani będą odmiennie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁵ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej. Datą wniesienia skargi kasacyjnej jest - wbrew odmiennym zapatrywaniom skarżącej - data, w której skarga została

złożona w sądzie właściwym, natomiast skarga kasacyjna wniesiona bezpośrednio do Sądu Najwyższego wywoła skutki prawne tylko wtedy, gdy przed upływem dwumiesięcznego terminu od doręczenia wyroku stronie skarżącej zostanie przekazana przez ten sąd do właściwego sądu II instancji. Stanowisko to jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 1997 r., II UZ 20/96, OSNAPiUS 1997 nr 18, poz. 359; z dnia 17 lipca 1997 r., III CZ 35/97, LEX nr 1228712 oraz z dnia 10 października 2013 r., III CZ 43/13, OSNC-ZD 2015, nr A, poz. 4).

Powoływana przez skarżącą uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2013 r., III CZP 91/12 (OSNC 2013 nr 1, poz. 112) nie odnosi się do kwestii związanych z terminowością wnoszenia środków zaskarżenia. Zawarte w niej stwierdzenie, że: „Sąd niewłaściwy, do którego skierowano zażalenie, przekazuje je do rozpoznania sądowi właściwemu (art. 200 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 397 § 2 k.p.c.)”, oznacza tylko tyle, że środek zaskarżenia wniesiony do sądu niewłaściwego nie podlega odrzuceniu jako niedopuszczalny. Podzielić przy tym należy przedstawiony w niej pogląd, że art. 200 § 1 k.p.c. znajdzie odpowiednie zastosowanie (zob. art. 391 § 1 k.p.c. – do apelacji albo art. 391 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. – do skargi kasacyjnej) do sytuacji, w której to nie powództwo, ale środek odwoławczy został skierowany do sądu niewłaściwego do jego rozpoznania. Artykuł 398²¹ k.p.c. pozwala na odpowiednie stosowanie przepisów o apelacji do postępowania przed Sądem Najwyższym, podobnie jak art. 391 § 1 k.p.c. mówiący o odpowiednim stosowaniu do postępowania apelacyjnego przepisów o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji i tylko wtedy, gdy nie ma szczególnych przepisów o postępowaniu przed tym Sądem. W literaturze przedmiotu wymienia się trzy sposoby odpowiedniego stosowania przepisów, a mianowicie, stosowanie wymienionych przepisów („przepisów z odesłania”) wprost, bez jakichkolwiek zmian czy modyfikacji bądź z dokonaniem w ich brzmieniu zmian dostosowujących je do wypadków przewidzianych w przepisie zawierającym odesłanie oraz sytuacje, w których wymienione jako podlegające odpowiedniemu stosowaniu przepisy nie mogą być zastosowane (są bowiem albo bezprzedmiotowe, albo sprzeczne z ustawą zawierającą odesłanie). Szczególny przepis art. 398⁵ § 1 k.p.c.

jednoznacznie wskazuje sąd oraz termin, do którego wnosi się skargę kasacyjną (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014 r., II CZ 51/14, LEX nr 1509145; z dnia 20 lutego 2014 r., I CZ 6/14, OSNC 2015 nr 2, poz. 22; z dnia 20 marca 2014 r., II CZ 107/13, LEX nr 1444625, z dnia 10 października 2013 r., III CZ 43/13, LEX nr 1511504). To zaś wyklucza postulowane przez skarżącą odpowiednie stosowanie w omawianej sytuacji art. 200 § 3 k.p.c., zgodnie z którym w mocy pozostają czynności dokonane przed sądem niewłaściwym, czy też art. 130 § 1 *in fine* k.p.c., w myśl którego mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym. Zasadą w Kodeksie postępowania cywilnego jest uzależnienie skuteczności środków odwoławczych od zachowania przewidzianego dla nich ustawowego trybu i terminu do ich wniesienia. Zatem nie do zaakceptowania jest wyłom w tej zasadzie z odwołaniem się do przepisów dotyczących wprost postępowania przed sądem pierwszej instancji. Potwierdza to wprowadzenie do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381) nowelizacji art. 369 k.p.c., która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r., i dodanie do tego artykułu § 3 w brzmieniu: "Termin, o którym mowa w § 1 i 2, uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. W takim wypadku sąd ten niezwłocznie przesyła apelację do sądu, który wydał zaskarżony wyrok." Nowelizacja ta byłaby zbędna, gdyby przyjąć koncepcję przedstawianą przez skarżącą.

Sąd Najwyższy nie podziela także zarzutu naruszenia art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398³ § 1 k.p.c. w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, uzasadnionego sprzecznością z zasadą równego traktowania wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, której skarżąca upatruje w tym, że w zależności od tego, w jakiej dacie Sąd Najwyższy skargę kasacyjną wniesioną bezpośrednio do niego przekaże właściwemu sądowi drugiej instancji, skarga zostanie odrzucona z powodu przekroczenia terminu lub też nie.

Wynikająca z art. 32 ust. 1 Konstytucji zasada równości, na której naruszenie wskazuje skarżąca, nie ma charakteru abstrakcyjnego i absolutnego, ale

funkcjonuje zawsze w pewnym kontekście sytuacyjnym, odniesiona musi być do zakazów lub nakazów albo nadania uprawnień określonym jednostkom (grupom jednostek) w porównaniu ze statusem innych jednostek (grup) (por. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2001 r., SK 10/01, OTK-A 2001 nr 7, poz. 225). W świetle ustabilizowanego orzecznictwa Trybunału, z zasady równości wyrażonej w Konstytucji wynika, że wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Natomiast podmioty różniące się mogą być traktowane odmiennie. Ocena każdej regulacji prawnej z punktu widzenia zasady równości musi być zatem poprzedzona dokładnym zbadaniem sytuacji prawnej podmiotów i przeprowadzeniem analizy, zarówno jeśli chodzi o ich cechy wspólne, jak i cechy je różniące (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 maja 2002 r., P 10/01, OTK-A 2002 nr 3, poz. 35 i z dnia 11 września 2007 r., P 11/07, OTK-A 2007 nr 8, poz. 97). Ustalenie, czy zasada równości wobec prawa została w konkretnym przypadku naruszona, wymaga określenia kręgu adresatów, do których odnosi się dana norma prawna, oraz wskazania elementów określających ich sytuację prawną, które są prawnie istotne.

Adresatami normy art. 398⁵ § 1 k.p.c. są strony, działające przez profesjonalnego pełnomocnika i wszystkie one ponoszą jednakowe konsekwencje w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej do niewłaściwego sądu w postaci narażenia się na jej odrzucenie wtedy, gdy zostanie ona przekazana do sądu właściwego już po ustawowym terminie. W tym przypadku cały splot okoliczności związanych z przekazaniem skargi kasacyjnej do sądu właściwego wywołany zostaje wadliwym działaniem profesjonalnego pełnomocnika (lub osoby, którą się posłużył), co nie powoduje przerzucenia na sąd obowiązku dbałości o prawa procesowe reprezentowanej strony oraz odpowiedzialności za skutki jego zaniedbania.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

